

ONDERZOEKMEMORANDUM

Raming werkgelegenheidseffect van de bestedingen, voortvloeiende uit de Robuuste Investeringsimpuls van de provincie Gelderland

Berekening op basis van de uitgavenplanning 2014/2015

Inleiding

In de Robuuste Investeringsimpuls van de provincie Gelderland wordt een investeringspakket voor de periode 2014-2015 gepresenteerd met een beoogde provinciale bijdrage van bijna 260 miljoen. In dit onderzoeksmemorandum worden de ramingen van de werkgelegenheidseffecten van deze bestedingsimpuls gepresenteerd. De raming is opgesteld door het Bureau Economisch Onderzoek van de provincie Gelderland met behulp van een Input/Output-model¹. Dit model is in staat de regionaal economische effecten in kaart te brengen van bestedingsimpuls. Daarbij worden de directe en de indirecte effecten geraamd van het eenmalige investeringsbedrag dat met de realisering van een project is gemoeid. Via de keten van toe- en aanleveringen tussen de uitvoerende bedrijven (de zgn. intermediaire leveringen) wordt het uiteindelijke bestedingseffect groter dan de oorspronkelijke investeringsimpuls. Een bouwopdracht van bijvoorbeeld 100 euro leidt tot een aankoop bij de bouwmaterialenhandel van 40 euro en dat leidt tot een aanschaf bij de bouwmaterialenindustrie van 20 euro etc. Na drie rondes heeft de oorspronkelijke initiële investeringsimpuls van 100 euro al geleid tot een bestedingsimpuls van 160 euro (de multiplier in dit voorbeeld is 1,6). Vervolgens kunnen deze bestedingseffecten worden omgerekend naar de daarmee verbonden werkgelegenheid (bijvoorbeeld een investering in een gebouw van € 1 miljoen brengt werk met zich mee voor 10 directe arbeidsplaatsen in de bouw en 2 indirecte bij de toeleverende bedrijven). Daarbij wordt ook nog onderscheid gemaakt tussen de effecten die naar verwachting in Gelderland zullen worden gerealiseerd en de effecten voor overig Nederland.

Naast het multipliereffect van de intermediaire leveringen speelt nog een tweede mechanisme. Van de uitgevoerde projecten is de provincie meestal niet de enige financier. Vaak wordt deelgenomen aan projecten met meerdere partijen en financiers. Voor het berekenen van de werkgelegenheidseffecten van de gezamenlijke projecten moet dus niet alleen de provinciale bijdrage in beschouwing worden genomen, maar de totale investeringssom. Om inzichtelijk te maken hoeveel van de totale effecten gekoppeld kunnen worden aan de provinciale bijdrage respectievelijk aan de bijdrage van derden, worden de effecten uitgesplitst naar deze categorieën. Daarbij wordt ook weer onderscheid gemaakt tussen de effecten die naar verwachting in Gelderland zullen worden gerealiseerd en de effecten voor overig Nederland. De initiële bestedingsimpuls van de cofinanciering bedraagt 384 miljoen euro (stand per december 2014).

¹ IRIOS-model, Rijksuniversiteit Groningen / CBS

Resultaten

Uitgavenplanning (2014+2015) en de geraamde werkgelegenheidseffecten (fulltime banen, direct + indirect) van de bestedingsimpuls, onderscheiden naar effect in Gelderland en Overig Nederland	Gelderse bijdrage			Bijdrage derden			Totaal project			
	investeringsom x miljoen euro	Banen		investeringsom x miljoen euro	Banen		investeringsom x miljoen euro	Banen		
		Gelderland	Overig NL		Gelderland	Overig NL		Gelderland	Overig NL	Totaal
3.1 MKB Kredietfacilitering (MKG III)	10,0	20,8	21,9	0,0	0,0	0,0	10,0	20,8	21,9	42,7
3.2 Facilitysharing Health Valley	6,2	6,9	29,2	4,0	4,5	19,1	10,2	11,4	48,3	59,7
Facilitysharing Health Valley	0,3	0,4	1,6	0,3	0,4	1,6	0,6	0,8	3,2	4,0
3.3 Campus Wageningen	3,5	23,4	6,0	14,3	95,6	24,5	17,8	119,0	30,5	149,5
4.1 Bestrijding jeugdwerkloosheid	2,5	7,2	3,6	0,0	0,0	0,0	2,5	7,2	3,6	10,8
5.1 Beter benutten Stedendriehoek	0,6	4,0	1,0	1,7	11,4	2,9	2,3	15,4	3,9	19,3
5.2 Elst Centraal	1,0	6,7	1,7	3,6	24,4	6,2	4,6	31,1	7,9	39,0
5.3 Extra groot onderhoud / trajectaanpak	4,5	30,0	7,8	0,0	0,0	0,0	4,5	30,0	7,8	37,8
5.4 Winterswijk – Arrisveld	0,7	4,7	1,2	0,9	6,0	1,5	1,6	10,7	2,7	13,5
5.5 N781 Ede-Wageningen, Mansholtlaan	3,3	22,0	5,7	0,0	0,0	0,0	3,3	22,0	5,7	27,7
5.6 Op- en afrit N233/N320 Kesteren	2,6	17,3	4,5	0,0	0,0	0,0	2,6	17,3	4,5	21,8
5.7 Arnhem, Kronenburgsingel / Kronenburgdijk	0,4	2,7	0,7	0,3	2,0	0,5	0,7	4,7	1,2	6,0
5.8 Reconstructie N315	3,0	20,0	5,2	0,0	0,0	0,0	3,0	20,0	5,2	25,2
5.9 N18 - viertal kruispunten	1,0	6,7	1,7	0,0	0,0	0,0	1,0	6,7	1,7	8,4
5.10 HOV Stadsregio	1,0	6,7	1,7	1,2	8,2	2,1	2,2	14,9	3,8	18,7
HOV Stadsregio	1,0	6,7	1,7	0,0	0,0	0,0	1,0	6,7	1,7	8,4
5.11 Stationsomgeving Putten	1,0	6,7	1,7	1,7	11,4	2,9	2,7	18,1	4,6	22,6
5.12 Stationsomgeving Wijchen	2,0	13,3	3,4	7,4	48,9	12,5	9,4	62,2	15,9	78,1
6.1 Extra verduurzaming sociale huurwoningen	70,0	467,0	120,7	153,1	1.021,3	264,0	223,1	1.488,3	384,7	1.873,0
6.2 Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	3,5	23,4	6,0	0,0	0,0	0,0	3,5	23,4	6,0	29,4
6.3 Impulsplan Gelderse Woningmarkt	15,0	100,1	25,9	120,0	800,8	207,2	135,0	900,9	233,1	1.134,0
Woningisolatie	2,9	19,4	5,0	5,8	38,7	10,0	8,7	58,1	15,0	73,1
6.6 Stad en Regio 2012-2015	13,7	91,4	23,6	31,9	213,0	55,0	45,6	304,4	78,6	383,0
7.1 Extra groot onderhoud civiele kunstwerken	15,0	100,1	25,9	0,0	0,0	0,0	15,0	100,1	25,9	126,0
7.2.a Programma Cultuur en Erfgoed 2013-2016	4,0	26,7	6,9	0,0	0,0	0,0	4,0	26,7	6,9	33,6
7.2.b Programma Cultuur en Erfgoed 2013-2016	2,0	13,3	3,4	0,1	0,9	0,2	2,1	14,2	3,6	17,8
7.2.c Programma Cultuur en Erfgoed 2013-2016	2,5	16,7	4,3	0,0	0,0	0,0	2,5	16,7	4,3	21,0
7.2.d Programma Cultuur en Erfgoed 2013-2016	3,5	23,4	6,0	2,1	13,7	3,5	5,6	37,1	9,5	46,6
7.2.e Programma Cultuur en Erfgoed 2013-2016	1,1	7,3	1,9	0,0	0,0	0,0	1,1	7,3	1,9	9,2
7.3 Uitvoeringsprogramma C&E: thema 5	1,0	6,7	1,7	0,6	4,2	1,1	1,6	10,9	2,8	13,7
Uitvoeringsprogramma C&E: thema 7	5,5	36,4	9,4	3,9	26,0	6,7	9,3	62,4	16,1	78,5
Uitvoeringsprogramma C&E: thema 8	5,5	36,4	9,4	3,8	25,3	6,5	9,2	61,7	15,9	77,7
7.4 Aanleg Breedband (PPS)	33,0	220,2	56,9	27,5	183,5	47,4	60,5	403,7	104,3	508,0
Meeleggen Mantelbuizen	2,0	13,3	3,4	0,0	0,0	0,0	2,0	13,3	3,4	16,7
8.1 Steunverlening aan gemeenten	25,0	166,8	43,1	0,0	0,0	0,0	25,0	166,8	43,1	209,9
8.2 Mens en Middelen	10,0	119,0	14,0	0,0	0,0	0,0	10,0	119,0	14,0	133,0
Totaal	260	1.694	468	384	2.540	675	644	4.234	1.143	5.377

Bron investeringsimpuls: Subsidieverlening, provincie Gelderland;

Bron werkgelegenheidseffecten: Bureau Economisch Onderzoek, provincie Gelderland

Technische toelichting Input/Outputberekeningen

Project 3.1 is bedoeld om via kredietverstrekking investeringen van het bedrijfsleven mogelijk te maken. De bestedingsimpuls is in het Input/Outputmodel doorgerekend als finale vraag in de categorie investeringen Gelderse bedrijven.

Project 3.2 betreft voornamelijk laboratoriumapparatuur aangeschaft via de (groot)handel. De bestedingsimpuls is in het Input/Outputmodel als Intermediaire levering doorgerekend, onder de veronderstelling dat 10% Gelders fabricaat is, 40% uit Overig Nederland en 50% import. Er is gerekend met een handelsmarge van 10%.

Project 3.3 en alle projecten 5.1 t/m 8.2 betreffen activiteiten in de sector bouwnijverheid. De bestedingsimpulsen zijn in het Input/Outputmodel doorgerekend via het blok Intermediaire leveringen, waarbij de initiële bestedingen aan het Gelderse bedrijfsleven zijn toegerekend, d.w.z. er is van uit gegaan dat de hoofdaannemers van de projecten Gelderse bouwbedrijven zijn. Het is evenwel denkbaar dat een deel van de hoofdaannemers niet in Gelderland gevestigd is. In dat geval worden de Gelderse werkgelegenheidseffecten te hoog ingeschat en de effecten voor Overig Nederland te laag. Globaal gesproken verlopen de verschuivingen bij dit mechanisme recht evenredig: wanneer 10% van de initiële bestedingsimpuls buiten Gelderland terecht komt dan nemen ook de Gelderse effecten met 10% af. De effecten voor Overig Nederland nemen met het overeenkomstige aantal banen toe. In beginsel zou hierover een veronderstelling kunnen worden geformuleerd, in de trant van $x\%$ van de initiële bestedingsimpuls komt buiten Gelderland terecht. Bij de evaluatie van het Gelders actieplan recessie 2009-2010, is echter gebleken dat 97% van de initiële bestedingsimpulsen bij Gelderse bedrijven terecht is gekomen (Leren van investeren in crisistijd, Onderzoek naar effectiviteit van het Gelders actieplan recessie 2009-2010, Rekenkamer Oost-Nederland, 2012). Gezien deze uitkomst (en indachtig de titel van het Rekenkamerrapport) hebben wij bij de onderhavige berekeningen deze problematiek buiten beschouwing gelaten.

Ten behoeve van het project 6.1 (verduurzaming sociale woningbouw) heeft de Vereniging Woningcorporaties AEDS in de voorbereidende fase van het Statenvoorstel een indicatieve raming opgesteld van de werkgelegenheidseffecten (Scenario's bij het plan Woningcorporaties t.b.v. Gelders impulsplan). Daarin is berekend dat bij een provinciale impuls van 75 miljoen euro het werkgelegenheidseffect ca. 600 arbeidsplaatsen bedraagt. Vervolgens is deze uitkomst aan het Economisch Instituut Bouwnijverheid (EIB) ter beoordeling voorgelegd en door het EIB plausibel bevonden (Notitie Werkgelegenheid en extra investeringen in het verduurzamen van woningen, EIB). De uitkomst van de provinciale raming via het Input/Outputmodel ligt in lijn met de uitkomsten van het AEDS/EIB (588 banen bij een bestedingsimpuls van 70 miljoen euro).

Project 4.1 betreft een bijdrageregeling aan het Gelderse bedrijfsleven als tegemoetkoming in de kosten voor het bieden van stageplaats of baan in het kader van de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Om de bestedingseffecten daarvan te kunnen bepalen is verondersteld dat de provinciale bijdrage door de bedrijven wordt doorgegeven als onderdeel van het loon of stagevergoeding. Deze bestedingsimpuls is in het Input/Outputmodel doorgerekend als finale vraag in de categorie Consumptie huishoudens.

Interpretatie van de onderzoeksuitkomsten

Het begrip banen is gedefinieerd als het aantal fulltime arbeidsplaatsen voor de duur van 1 jaar (of wel arbeidsjaren). Afhankelijk van de bezettingsgraad in de desbetreffende bedrijven gaat het om 'werkelijk nieuwe arbeidsplaatsen' dan wel om de 'continuering van bestaande werkgelegenheid'.

Het gaat bij de in kaart gebrachte effecten niet om de beoogde beleidseffecten van het project, maar om de éénmalige effecten van de bestedingsimpuls, verbonden aan de realisatie van het project. De uitvoering van projecten gaat gepaard met uitgaven die aan de economie een extra bestedingsimpuls geven. Dus nog los van de beoogde beleidseffecten (bijvoorbeeld het bevorderen van fietstoerisme), treedt alleen al op grond van de

gedane uitgaven (ic. voor de aanleg van fietspaden) een éénmalig werkgelegenheidseffect op. Het hogere beleidsdoel (de oorspronkelijke bestaansgrond van het project) zal structuurversterkend zijn en een duurzame bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling van Gelderland. Dat de daarvoor benodigde investeringen ook nog een eenmalig werkgelegenheidseffect opleveren is mooi meegenomen, maar in laatste instantie niet meer dan een bonus. De effecten van het hogere beleidsdoel zullen doorgaans groter zijn dan het blote investeringseffect. Bij de beoordeling van de effecten is het dus van belang zich goed te realiseren dat het hier berekende werkgelegenheidseffect slechts een deel is van het totale maatschappelijke effect.

Met de Robuuste Investeringsimpuls wordt beoogd aan de economie een vraagimpuls te geven om de gevolgen van de laagconjunctuur te bestrijden. Dit wordt bereikt door het naar voren halen van toekomstige investeringen en door extra maatregelen. Om de betekenis voor de economie vast te stellen is niet alleen de provinciale bijdrage van belang, maar is de totale investeringsimpuls relevant. De investeringsimpuls bestaat uit de som van alle projectkosten, de optelsom van de provinciale bijdrage en die van derden. Hoe daarbij de verhoudingen liggen tussen de bijdragen van de verschillende cofinanciers, maakt voor de effectieve markt vraag niet uit. Van belang is de vraagimpuls zelf en niet hoe de verdeling tussen de financierende partijen is (90% : 10% of andersom). Dit betekent overigens niet dat daarmee ook de totale effecten aan de provinciale inspanningen zijn toe te schrijven. Per project is de invloed sterk uiteenlopend. Soms is de provinciale rol dominant of zelfs beslissend, soms aanvullend en bescheiden. Het is bij de presentatie van de resultaten dus van belang dit onderscheidt goed aan te brengen. Dit kan door het werkgelegenheidseffect van de totale impuls nader te verdelen in 'toe te schrijven aan de provinciale bijdrage' en 'toe te schrijven aan de bijdrage van derden'.

De doorrekening van de bestedingsimpuls naar werkgelegenheidseffect is uitgevoerd met een algemeen gekende methodiek, een zogenaamd Input/Outputmodel. Gezaghebbende instituten als het CBS, het CPB en verscheidene universiteiten maken gebruik van deze methode. De wetenschappelijke plausibiliteit van de Input/Output-methode staat op zich niet ter discussie, toch moeten de uitkomsten als indicatief worden beschouwd. Het model is – zoals alle econometrische modellen - gebaseerd op veronderstellingen, algemene gemiddelden en de wet van de grootte getallen. Hoe plausibel deze uitgangspunten ook moge wezen, het unieke karakter van de individuele projecten maken afwijkingen niet alleen mogelijk maar zelfs waarschijnlijk. De uitkomsten vormen dus niet meer dan een indicatie over de orde van grootte van de effecten.

December 2014

Menno Walsweer
Bureau Economisch Onderzoek